

УДК 342.4

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.1.34>

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД: ФІЗИЧНІ І ЮРИДИЧНІ ОСОБИ

Монастирський М. В.,
*аспірант кафедри кримінального аналізу
та інформаційних технологій
Одеського державного університету внутрішніх справ
ORCID: 0009-0009-6295-1286
e-mail: mirekcom6@gmail.com*

Монастирський М.В. Український народ: фізичні і юридичні особи.

Стаття присвячена дослідженню поняття «Український народ». Предметом дослідження є фізичні та юридичні особи Українського народу. Гіпотезою дослідження є теза, що юридичні особи народу України є носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні. Ця теза названа гіпотезою «А».

З'ясовано, що виборче законодавство передбачає єдиним джерелом влади в Україні фізичні особи громадян. Ці особи знаходяться на обліку в Державному реєстрі виборців. На підставі цього реєстру державний орган управління виборами Центральна виборча комісія організовує всі вибори та референдуми в Україні, роздає бюлетені та підбиває підсумки народного волевиявлення. Фізичні особи Українського народу є носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні.

З'ясовано також, що юридичні особи громадян не знаходяться на обліку в Державному реєстрі виборців. Всі юридичні особи України знаходяться на обліку в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань.

Підкреслюється нелогічність думки про те, що юридичні особи громадян України не можуть бути носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні лише тому, що вони не внесені державою до реєстру виборців. Стверджується, що логічним є припущення, що ці юридичні особи також є носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні.

Доведено, що юридичні особи громадян України це юридичні особи саме Українського народу, а не іншого якогось народу. Фізичні особи громадян України і юридичні особи громадян України є одним Українським народом.

Гіпотеза «А» перевірена на відповідність реальним умовам цієї війни. Виявлено, що Державний реєстр виборців знищений цією війною і потребує відновлення, а Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань вцілів і функціонує. З цього факту зроблений висновок, що народ залишається конституційним носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні під час цієї війни, а саме юридичні особи Українського народу, а не фізичні особи громадян, як це було завжди.

Підтверджена цією війною гіпотеза «А» означає, що держава Україна у будь-який момент цієї війни може роздати виборчі бюлетені юридичним особам громадян України і народ України проголосує.

Ключові слова: воєнний стан, народ, громадяни, фізичні особи, юридичні особи, виборчі права, гіпотеза «А».

Monastyrskiy M.V. Ukrainian people: individuals and legal entities.

This article is devoted to the study of the concept of «Ukrainian people». The subject of the study is the physical and legal entities of the Ukrainian people. The hypothesis of the study is the thesis that the legal entities of the people of Ukraine are the bearers of sovereignty and the sole source of power in Ukraine. This thesis is called the hypothesis «A».

It was found that the electoral legislation provides that the sole source of power in Ukraine is individual citizens (natural persons). These individuals are registered in the State Register of Voters. On the basis of this register, the state election management body, the Central Election Commission,

organizes all elections and referendums in Ukraine, distributes ballots and summarizes the results of the popular will. Individuals of the Ukrainian people are the bearers of sovereignty and the sole source of power in Ukraine.

It was also found that legal entities of citizens are not registered in the State Register of Voters. All legal entities of Ukraine are registered in the Unified State Register of Legal Entities, Individual Entrepreneurs and Public Organizations.

The illogicality of the idea that legal entities of Ukrainian citizens cannot be the bearers of sovereignty and the sole source of power in Ukraine is emphasized, simply because they are not included in the voter register by the state. It is argued that it is logical to assume that these legal entities are also the bearers of sovereignty and the sole source of power in Ukraine.

It has been proven that legal entities of citizens of Ukraine are legal entities of the Ukrainian people, and not of any other people. Natural persons of citizens of Ukraine and legal entities of citizens of Ukraine are one Ukrainian people.

Hypothesis "A" is tested for compliance with the real conditions of this war. It is found that the State Register of Voters was destroyed by this war and needs to be restored, while the Unified State Register of Legal Entities, Individual Entrepreneurs and Public Organizations has survived and is functioning. From this fact, it is concluded that the people remain the constitutional bearer of sovereignty and the only source of power in Ukraine during this war, namely the legal entities of the Ukrainian people, and not individual citizens, as it has always been.

The hypothesis "A" confirmed by this war means that the state of Ukraine at any moment of this war can distribute ballots to legal entities of Ukrainian citizens and the people of Ukraine will vote.

Key words: martial law, people, citizens, individuals, natural persons, physical entities, legal entities, voting rights, hypothesis "A".

Постановка проблеми. Конституція України є Основним Законом України [1, преамбула, останнє речення]. Конституція визначає, що Українським народом є громадяни України всіх національностей [1, преамбула, перше речення]. Основний Закон не називає народом України фізичні або юридичні особи.

Термін «Український народ», або «народ», зустрічається в тексті Основного Закону в різних місцях і кожен раз окремо від словосполучень «юридична особа» або «фізична особа». А поняття фізичної та юридичної особи зустрічаються разом лише один раз, в статті 152: «Матеріальна чи моральна шкода, завдана фізичним або юридичним особам актами і діями, що визнані неконституційними, відшкодовується державою у встановленому законом порядку» [1, ст. 152, ч. 3]. Ця норма не містить слова «народ». Ця норма про державний захист якихось фізичних і юридичних осіб. А яких саме, залежить від того, чи ця норма Конституції України – Основного Закону народу України стосується саме народу України чи іншого. Якщо вона стосується народу України, то вона стосується фізичних і юридичних осіб саме Українського народу. А якщо вона дійсно стосується фізичних і юридичних осіб Українського народу, то ми маємо перший зв'язок цих трьох конституційних понять в одному понятті «фізичні та юридичні особи Українського народу», але без відповідного конституційного терміна.

Ще однією нормою Основного Закону, яка містить поняття юридичної особи є стаття 14: «Земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави. Право власності на землю гарантується. Це право набувається і реалізується громадянами, юридичними особами та державою виключно відповідно до закону» [1, ст. 14]. Якщо ця норма Конституції України – Основного Закону народу України не стосується Українського народу, то потрібні пояснення, по-перше, чому взагалі текст такої норми має місце в Основному Законі народу України, а по-друге, про яку державу цей текст, якщо не Україну, про яких громадян, якщо не громадян Українського народу, і про яких юридичних осіб, якщо не про юридичних осіб Українського народу. З іншої сторони, ми можемо не ускладнювати правову науку цими поясненнями, а просто визнати, що юридичні особи України, як і громадяни України, мають конституційне право власності на українську землю. Отже, Конституція України і в цій нормі містить поняття юридичної особи Українського народу, правда, без відповідного терміна.

Лише в цих двох місцях Конституції України згадується юридична особа або фізична особа буквально. З цього можна зробити попередній висновок, що, згідно Основного Закону України, *юридичні та фізичні особи можуть бути народом України*. Позначимо цей висновок № 1.

Щодо поняття Українського народу, то воно розкривається в кількох місцях Конституції України. І лише одне з них, на нашу думку, може переконливо суперечити висновку № 1, це частина друга п'ятої статті: «Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування» [1, ст. 4, ч. 2]. Річ у тім, що юридичні особи в Україні, на відміну від деяких фізичних осіб [2, ст. 1, ч. 2], не є виборцями, а отже, фактично не є народом. Висновок № 2: юридичні особи не є Українським народом *de facto*.

Між висновком № 1 і висновком № 2 не має логічного протиріччя. З того факту, що юридичні особи не обирають владу в Україні не випливає, що юридичні особи *de jure* не можуть бути народом України. Гіпотезою є те, що *юридичні особи Українського народу є народом України, носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні*. Ця гіпотеза має назву «А»

Стан опрацювання проблематики. Аналіз останніх досліджень і публікацій дозволяє виокремити три активні теми навколо конституційного змісту поняття Українського народу: 1) стосується загального розуміння поняття народу; 2) стосується поняття народу в аспекті права власності на українські землі, передбаченого вже відомою нам статтею 14 Конституції; 3) стосується поняття народу в аспекті права законодавчої ініціативи, передбаченого статтею 93 Конституції. Саме ці три теми ми виділили би як найбільш досліджені серед юристів.

Умовна перша тема стосується вже відомого нам конституційного визначення поняття народу як громадян України усіх національностей, носія суверенітету і єдиного джерела влади. Цю тему розвивають в своїх працях Н.В. Неліна, О.А. Колодій, Ю. Барабаш, В.О. Процевський, С.В. Бобровник, В.І. Горбань, Ю.С. Кононенко, С.В. Джолос та інші. Вчені досліджують поняття «народ», порівнюючи його з іншими. Так, наприклад Ю. Барабаш у 2009 р. порівнював конституційні поняття «Український народ», «українська нація» і «конституційний лад»; Н.В. Неліна у 2012 р. цікавилась зв'язком понять «Український народ», «населення», «громадяни», «виборці» («виборчий корпус» мовою авторки); В.І. Горбань у 2016 р. співвідносив поняття «народ», «нація», «демократія»; Ю.С. Кононенко та С.В. Джолос у 2019 р. критично переосмислили співвідношення народу і держави; О.А. Колодій у 2021 р. провів ґрунтовне компаративне дисертаційне дослідження поняття «народ», порівнюючи його з поняттями «нація» і «населення», та дійшов висновку, що Український народ це «єдина спільнота громадян України усіх національностей» [3, с. 430].

Умовна друга тема об'єднує дослідників ідеєю наділення народу особливим статусом суб'єкта права власності на українську землю. Серед прихильників цієї ідеї: І.О. Костяшкін, О.О. Бригінець, В. Брановицький, А. Правдюк, І.В. Озімок, О.В. Зигрій, І. Перчеклій, В.В. Носік та інші. Прихильники цієї ідеї вважають, що Конституція України не достатньо визначена щодо права власності на землю: «не урегульованим на нормативному рівні залишається також співвідношення між правом власності народу України на землю, закріпленим у ст. 13 Конституції України, та правом власності на землю громадян, юридичних осіб та держави, закріпленим у ст. 14 Конституції України» [4, с. 55]. Вчені вважають, що існує «необхідність розмежування права власності на землю Українського народу та всіх інших суб'єктів права власності» [5, с. 196].

Далі, умовна третя тема стосується ідеї законодавчої ініціативи народу. Цю ідею досліджував Конституційний Суд України (КСУ) у відповідь на звернення Верховної Ради України про надання висновку щодо конституційності законопроекту, який «передбачає надання права законодавчої ініціативи у Верховній Раді України народу» [6]. КСУ не підтримав цю ідею, посиляючись, зокрема, на вже відоме нам конституційне визначення поняття «народ» (це громадяни, носій суверенітету і єдине джерело влади) і визначення права законодавчої ініціативи у статті 93 Конституції: «Право законодавчої ініціативи у Верховній Раді України належить Президентові України, народним депутатам України та Кабінету Міністрів України». Судді КСУ М.І. Мельник, О.О. Первомайський, В.В. Лемак піддали критиці цю ініціативу народних депутатів [6]. Очевидно, ця ідея виявилась невдалою.

Ці три теми ніяк не пов'язують Український народ з юридичними та фізичними особами. А отже, не розкривають поняття народу України в аспекті сучасних суспільних відносин, наприклад цивільних або господарських. Беззаперечно, Український народ живе цими відносинами.

Фізичні та юридичні особи є не тільки поняттями конституційними, це також головні поняття Цивільного кодексу України та Господарського кодексу України. Наприклад, Цивільний кодекс прямо говорить: «Учасниками цивільних відносин є фізичні особи та юридичні особи» [7, ст. 2,

ч. 1]. Цивільний кодекс не називає серед учасників цивільних відносин громадян або народ. Можливо, тому, що громадяни і народ виступають у цих суспільних відносинах у формі фізичних і юридичних осіб. Вважаємо, що дослідження конституційного змісту поняття Українського народу саме в напрямку юридичних і фізичних осіб є на стільки ж потрібним правовій науці, на скільки важливими для народу України є цивільні та господарські відносини.

Метою цієї статті є співставлення понять народу і юридичних осіб, оскільки стосовно фізичних осіб закон «Про громадянство України» ясно говорить, що громадяни України є фізичними особами [2, ст. 1], а виборцями в Україні (отже, і народом), як відомо, фактично є лише фізичні особи. З цією метою ми обрали три поняття, на конкретних прикладах яких, на нашу думку, буде найкраще розкриватися правовий зміст поняття «юридичні особи Українського народу». Це поняття «фермери», «об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» та «громадянське суспільство». Саме такий підхід, на нашу думку, дозволить уникнути безкінечних загальнотеоретичних рефлексій щодо гіпотези «А», а на конкретних прикладах показати правильність цієї гіпотези, *показати, що Українським народом є також і юридичні особи.*

Виклад основного матеріалу слід почати з визначення термінів. Поняття юридичної особи є конституційним поняттям, але його визначення не міститься в Конституції України. Визначення цьому поняттю надає Цивільний кодекс України: «Юридичною особою є організація, створена і зареєстрована у встановленому законом порядку» [7, ст. 80, ч. 1]. Закон, який встановлює цей порядок створення і реєстрації юридичної особи, не є Цивільним кодексом, а є законом «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» [8]. Згідно цього закону, державною реєстрацією юридичної особи є «офіційне визнання шляхом засвідчення державою факту створення або припинення юридичної особи ... зміни відомостей, що містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань ... а також проведення інших реєстраційних дій, передбачених цим Законом» [8, ст. 1, ч. 1, п. 4]. Відповідно, юридичною особою є та юридична особа, відомості про створення якої внесені до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб підприємців та громадських формувань (Єдиний державний реєстр юридичних осіб). Отже, всі юридичні особи України знаходяться на обліку в цьому державному реєстрі.

Громадяни України теж знаходяться на державному обліку. Громадяни України, які є народом України в сенсі єдиного джерела влади, знаходяться на обліку в державному реєстрі виборців, який саме для того і ведеться державою, щоб влада народу могла бути реалізована через вибори і референдуми: «Державний реєстр виборців - автоматизована інформаційно-комунікаційна система, призначена для зберігання, обробки даних, які містять передбачені цим Законом відомості, та користування ними, створена для забезпечення державного обліку громадян України, які мають право голосу відповідно до статті 70 Конституції України (далі – виборці)» [9, ст. 1]. Згадана стаття 70 Конституції визначає, хто саме серед громадян має право голосу: «Право голосу на виборах і референдумах мають громадяни України, які досягли на день їх проведення вісімнадцяти років. Не мають права голосу громадяни, яких визнано судом недієздатними» [1, ст. 70]. Таким чином, ми можемо визначити поняття «народ» за допомогою цього реєстру виборців: народом є всі ті громадяни України (звичайно, незалежно від їх національності), хто внесений до Державного реєстру виборців або може бути внесений. При всіх можливих недоліках саме таке визначення є найкращим для мети нашого дослідження, тому що теорій навколо конституційного змісту поняття «народ» може бути безліч, а цей реєстр завжди один і об'єктивний.

Зв'язок між Єдиним державним реєстром юридичних осіб і Державним реєстром виборців не передбачений законодавством. Ці реєстри відносяться до різних органів державної влади: розпорядником Державного реєстру виборців є державний орган управління виборами Центральна виборча комісія (ЦВК) [10, ст. 17, п. 8]; а розпорядником (держателем) Єдиного державного реєстру юридичних осіб є Міністерство юстиції України [8, ст. 1, ч. 1, п. 6]. Закон «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» не передбачає передачу даних до ЦВК з метою внесення юридичних осіб до реєстру виборців. Закон «Про Центральну виборчу комісію» і закон «Про Державний реєстр виборців» також не передбачають можливості отримання інформації про юридичних осіб з Єдиного державного реєстру юридичних осіб для внесення цих юридичних осіб до реєстру виборців. Отже, згідно українського законодавства, *юридичні особи і виборці це різні державні реєстри і несумісні поняття*, що цілком і повністю відповідає реальності виборчого процесу в Україні: юридичні особи дійсно не голосу-

ють на виборах в Україні. Гіпотеза «А» не заперечує цього факту. Гіпотеза «А» стверджує лише те, що, згідно українського законодавства про юридичні особи, народом є не тільки фізичні особи, а і юридичні особи також.

1. Фермери – народ України. Спеціальним законом про фермерство в Україні є закон «Про фермерське господарство» [11]. Згідно цього закону, *фермер це фермерське господарство*. Стаття 1 цього закону визначає поняття фермерського господарства: «Фермерське господарство є формою підприємницької діяльності громадян» [11, ст. 1, ч. 1]; «Фермерське господарство може бути створене одним громадянином України або кількома громадянами України [11, ст. 1, ч. 2]; «Фермерське господарство підлягає державній реєстрації як юридична особа або фізична особа – підприємець» [11, ст. 1, ч. 4]. Отже, фермер це фермерське господарство громадянина або кількох громадян України, яке зареєстроване як юридична особа або фізична особа-підприємець (ФОП). Відповідно, всі українські фермери є громадянами України і знаходяться на обліку в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб.

Виборче законодавство України не передбачає можливості голосування для фермерів. Підставою для отримання громадянином України виборчого бюлетеня є включення його до реєстру виборців [12, ст. 7, ч. 4] і підтвердження ним своєї особи і громадянства України [12, ст. 8]. Документами, які підтверджують особу і громадянство на загальнодержавних і місцевих виборах на звичайних виборчих дільницях в Україні, є «паспорт громадянина України (у вигляді паспортної книжечки або картки)» [12, ст. 8, ч. 1, п. 1] або «тимчасове посвідчення громадянина України (для осіб, недавно прийнятих до громадянства України)» [12, ст. 8, ч. 1, п. 2]. Кожен з цих документів дозволяє встановити особу громадянина України, але не дозволяє встановити особу фермера: особа фермера, як ми вже з'ясували, це юридична особа або особа ФОП. Виборче законодавство передбачає лише підтвердження особи громадянина і не передбачає підтвердження фермерської господарської діяльності. Отже, фермери в Україні не мають можливості голосувати, згідно виборчого законодавства України.

Фермери в Україні не є виборцями, хоча відповідають усім конституційним вимогам щодо права голосу на виборах і референдумах. Нагадаємо, згідно статті 70 Конституції України, право голосу мають дієздатні громадяни України 18+. А закон про фермерів говорить: «Право на створення фермерського господарства має кожний дієздатний громадянин України, який досяг 18-річного віку та виявив бажання створити фермерське господарство» [11, ст. 5]. Всі фермери в Україні відповідають вимогам статті 70 Конституції України щодо виборця, але не знаходяться на державному обліку виборців.

Українські фермерські господарства не отримують виборчі бюлетені від держави, хоча ведуть з органами державної влади повноцінний документообіг: «Фермерське господарство веде бухгалтерський облік результатів своєї роботи і подає відповідним органам фінансову звітність, статистичну інформацію та інші дані, встановлені законодавством України» [11, ст. 28]. На нашу думку, заповнений фермерами виборчий бюлетень покращить відносини держави з фермерами, підніме їх на новий рівень довіри і взаємоповаги.

Підсумовуючи, зазначимо, що фермери є народом України по закону «Про фермерське господарство». А те, що фермери не внесені до реєстру виборців, означає лише те, що вони не внесені до реєстру виборців: було би логічною помилкою вважати, що фермери не є Українським народом лише тому, що вони відсутні в державному реєстрі виборців.

2. Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку (ОСББ). Спеціальним законом для ОСББ є закон «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» [13]. Згідно визначення цього закону, ОСББ це «юридична особа, створена власниками квартир та/або нежитлових приміщень багатоквартирного будинку для сприяння використанню їхнього власного майна та управління, утримання і використання спільного майна» [13, ст. 1, ч. 3]. Отже, всі ОСББ, як і всі фермерські господарства, відносяться до Єдиного державного реєстру юридичних осіб і не відносяться до Державного реєстру виборців.

Між ОСББ і фермерами існують деякі відмінності. Наприклад, фермерське господарство може бути юридичною особою або ФОП, а ОСББ не може бути ФОП, це завжди юридична особа. Ще однією різницею є те, що ОСББ «є неприбутковою організацією і не має на меті одержання прибутку для його розподілу між співвласниками» [13, ст. 4, ч. 7], а фермери є підприємцями, метою яких є прибуток [11, ст. 1, ч. 1]. Але головною відмінністю, мабуть, є те, що нікого не здивуєш, що ОСББ не мають права голосу на виборах в Україні.

ОСББ не знаходяться на державному обліку в якості виборців. З чого не випливає, що ці юридичні особи не є народом України. Ці юридичні особи або є Українським народом, або ні. В будь-якому випадку *ці юридичні особи здатні голосувати*. Згідно закону про ОСББ, ці юридичні особи створюються «шляхом поіменного голосування» [13, ст. 6, ч. 12]. Закон про ОСББ не передбачає створення цих юридичних осіб в спосіб інший, ніж голосування. Крім того, закон про ОСББ передбачає, що виключно шляхом голосування ці юридичні особи приймають рішення стосовно затвердження статуту об'єднання, внесення змін до нього; обрання членів правління об'єднання; питання про використання спільного майна; затвердження кошторису, балансу об'єднання та річного звіту; визначення порядку сплати, переліку та розмірів внесків і платежів співвласників; прийняття рішення про реконструкцію та ремонт багатоквартирного будинку або про зведення господарських споруд; визначення розміру матеріального та іншого заохочення голови та членів правління; визначення обмежень на користування спільним майном; прийняття рішень про заснування інших юридичних осіб або участь у товариствах та інше [13, ст. 10]. Ці юридичні особи не можуть не голосувати.

На нашу думку, не може бути сумнівів у тому, що ОСББ здатні заповнювати виборчі бюлетені ще й з огляду на те, які права і обов'язки вони мають. ОСББ мають права: укладати договори; виступати замовником робіт з капітального ремонту, реконструкції багатоквартирного будинку; визначати підрядника, укладати договори про управління та експлуатацію, обслуговування, реконструкцію, реставрацію, проведення поточного і капітального ремонтів, технічного переоснащення майна з будь-якою фізичною або юридичною особою; захищати права, представляти інтереси співвласників у судах; встановлювати сервітути та інші [13, ст. 16]. ОСББ мають обов'язки: забезпечувати належний санітарний, протипожежний і технічний стан спільного майна, що належить співвласникам; звітувати загальним зборам про виконання кошторису об'єднання за рік; виконувати свої договірні зобов'язання; забезпечувати дотримання інтересів усіх співвласників при встановленні умов і порядку володіння, користування і розпорядження спільною власністю, розподілі між співвласниками витрат на експлуатацію та ремонт спільного майна; припиняти дії третіх осіб, що утруднюють або перешкоджають реалізації прав володіння, користування і розпорядження спільним майном співвласниками та інші [13, ст. 18].

Проведений аналіз закону про ОСББ на предмет здатності цих юридичних осіб до голосування, а також їхньої здатності до прав та обов'язків, на нашу думку, є достатнім для того, щоб обґрунтовано очікувати від них здатності заповнити виборчий бюлетень на виборах в Україні так, як це роблять звичайні виборці – ті, хто створюють ці ОСББ, народ України.

3. Громадянське суспільство. Не існує ні спеціального закону, ні законодавчого визначення цього поняття. Що таке громадянське суспільство є питанням відкритим в юриспруденції; а також в соціології, політології, філософії. Нам здається очевидним, що *громадянське суспільство в Україні є народом України*. Саме таке розуміння громадянського суспільства закладено в одному державному документі щодо стратегії розвитку громадянського суспільства в Україні.

«Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021–2026 роки» [14] є підзаконним нормативно-правовим актом України. Цей документ не називає громадянське суспільство народом України. Текст цього документу взагалі не містить слова «народ» (до речі, так само, як і попередні дві стратегії 2016–2020 років та 2012 р.). Текст цієї стратегії починається з визначення громадянського суспільства за допомогою конституційного поняття «громадяни»: «Становлення демократичної, правової та соціальної держави тісно пов'язане з розвитком громадянського суспільства як сфери суспільної діяльності громадян, що об'єднуються для прийняття спільних рішень, а також захисту прав та інтересів, досягнення спільного блага, у тому числі у взаємодії з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, політичними інститутами та бізнесом» [14, ч. I, абз. 1]. Відомо, що, згідно Конституції України, громадяни це і є народ. Тому, на нашу думку, не може бути помилки у тому, щоб читати цей документ як стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства саме Українського народу.

Ця стратегія опирається на статистичні дані щодо розвитку громадянського суспільства в Україні: «Протягом 2016–2020 років кількість інститутів громадянського суспільства суттєво зросла. За даними Державної служби статистики України, відбулося збільшення кількості *юридичних осіб* за організаційно-правовими формами господарювання: громадські організації – на 22149 (з 70321 станом на 1 січня 2016 року до 92470 станом на 1 січня 2021 року), громадські спілки – на 1122 (з 753 до 1875 відповідно), благодійні організації – на 4428 (з 15384 до 19812 відповідно), релігійні організації – на 3390 (з 23261 до 26651 відповідно), творчі спілки (інші професійні органі-

зації) – на 38 (з 279 до 317 відповідно), професійні спілки та їх об'єднання – на 2392 (з 26321 до 28713 відповідно), органи самоорганізації населення – на 234 (з 1415 до 1649 відповідно)» (слова «юридичних осіб» виділені нами спеціально – М.М.) [14, ч. II, абз. 1]. Інших статистичних даних, наприклад щодо фізичних осіб громадянського суспільства, ця стратегія не наводить. Отже, саме ці юридичні особи є громадянським суспільством України, є народом України. Ця стратегія підписана Керівником Офісу Президента України А. Єрмаком і затверджена указом Президента України В. Зеленським 7 вересня 2021 р.

Законодавство України щодо цих юридичних осіб громадянського суспільства народу України наступне: спеціальним законом для громадських організацій та громадських спілок є закон «Про громадські об'єднання»; для благодійних організацій - «Про благодійну діяльність та благодійні організації»; для релігійних організацій – «Про свободу совісті та релігійні організації»; для творчих спілок – «Про професійних творчих працівників та творчі спілки»; для професійних спілок та їх об'єднань – «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності»; для органів самоорганізації населення – «Про органи самоорганізації населення». Як бачимо, в Україні хоча і не існує єдиного спеціального закону про громадянське суспільство, законодавство про громадянське суспільство складається з кількох законів. Це є необхідною умовою для появи у майбутньому законодавчого кодексу громадянського суспільства. Правове визнання юридичних осіб громадянського суспільства народом України, на нашу думку, буде сприяти цій кодифікації, а також буде сприяти розвитку українського громадянського суспільства на якісно новому рівні. Все ж таки, як нам здається, голос електорату в Україні має більшу вагу, ніж голос безправних перед державною владою.

Підсумовуючи, зазначимо, що серед цих юридичних осіб громадянського суспільства немає ні фермерів, ні ОСББ. Це все різні юридичні особи, які об'єднані тим, що знаходяться на обліку в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань. Всі ці юридичні особи не голосують на виборах в Україні. Але не тому, що вони не є народом або не здатні заповнити виборчий бюлетень, а лише тому, що виборчим законодавством України не передбачено для них місце в Державному реєстрі виборців.

4. Державний реєстр виборців є державним реєстром виборців фізичних осіб. Цей реєстр знищений цією війною. Це не є таємницею, про це постійно говорить розпорядник цього реєстру орган державної влади ЦВК. Наприклад, 22 грудня 2023 р. ЦВК інформувала суспільство, що починає відновлювати цей реєстр після введення в країні цього воєнного стану [15]. А нещодавно, 30 вересня 2024 р., майже через десять місяців відновлювальних робіт, ЦВК ще раз повторила, що цей реєстр не готовий для виборів, навівши конкретні цифри масштабів руйнації виборчої системи України: «виявлено понад 11,5 млн випадків зміни виборчої адреси виборців, а це – понад 33% записів про виборців ...; актуалізації потребують дані щодо близько 14 тис. виборчих дільниць, утворених на постійній основі, що становить 43% від загальної їх кількості» [16]. Отже, Україна не має реєстру виборців. Але має реєстр юридичних осіб.

5. Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб підприємців та громадських формувань вцілів під час цієї війни [17]. Він був недоступний лише у короткий період на початку цього повномасштабного вторгнення: «У перший день війни, з метою недопущення зі сторони ворога будь-яких несанкціонованих дій з інформацією державних реєстрів, державою було тимчасово призупинено роботу ... Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» [18]. А вже через одинадцять днів уряд врегулював порядок функціонування цього реєстру в умовах цього воєнного стану постановою № 209 від 06.03.2022 р. [19]. Ця постанова досі чинна, а цей реєстр досі працює.

Висновки. Конституція України називає носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні народ (громадян). І нічого не говорить про фізичні і юридичні особи народу України. Якщо відкрити закон «Про громадянство України», «Виборчий кодекс України», закон «Про Державний реєстр виборців», то стає ясно, що цими громадянами і цим народом є фізичні особи. І дійсно, якщо пригадати вибори в Україні, то голосують громадяни фізичні особи, а юридичні особи не голосують. Отже, фізичні особи Українського народу є носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні. Все ніби ясно, крім однієї деталі: те, що фізичні особи можуть бути народом, не означає, що юридичні особи не можуть бути теж. Логіка не дозволяє нам зупинитися на фізичних особах Українського народу. Логіка формує правову гіпотезу, що серед Українського народу є юридичні особи і ці юридичні особи теж є носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні. Це гіпотеза «А».

Якщо відкрити законодавство України про юридичні особи, наприклад «Цивільний кодекс України», «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань», «Про фермерське господарство», «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» та інше, то не виникає сумнівів, що це законодавство про юридичні особи саме Українського народу. Отже, народом України є також і юридичні особи. Це доводить гіпотезу «А» в частині, що серед Українського народу є не тільки фізичні особи, а і юридичні особи також. Це мало би означати, що юридичні особи Українського народу теж є джерелом влади і носієм суверенітету в Україні, але фактом є те, що не означає: виборче законодавство не передбачає такої можливості для цих юридичних осіб.

Таким чином, на підставі аналізу законодавства доходимо *попередніх* висновків: по-перше, Українським народом є фізичні та юридичні особи *de jure*; по-друге, фізичні особи Українського народу є носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні *de jure* і *de facto*; по-третє, юридичні особи Українського народу не є носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні *de jure* і *de facto*. Отже, виборче законодавство і досвід проведених виборів в Україні не спростовують гіпотезу «А», а підтверджують її правильність. Залишається перевірити гіпотезу «А» на відповідність об'єктивній реальності, в якій живе Український народ.

Реальністю в Україні є ця війна. Фактом є те, що ця війна знищила державний реєстр виборців фізичних осіб і не пошкодила державний реєстр юридичних осіб. Отже, в реальних умовах цієї війни фізичні особи Українського народу об'єктивно не можуть бути носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні так, як це було завжди. Отже, єдиним джерелом влади і носієм суверенітету в умовах цієї війни можуть бути лише юридичні особи Українського народу доти, доки ЦВК не відновить Державний реєстр виборців фізичних осіб.

Таким чином, отримуємо **остаточні висновки** в об'єктивних умовах цієї війни: по-перше, залишається без змін те, що Українським народом є фізичні та юридичні особи *de jure*; по-друге, фізичні особи Українського народу є носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні *de jure*, але *de facto* вже не є; по-третє, юридичні особи Українського народу вже є носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні *de facto*, але *de jure* поки що не визнаються такими законодавством. Ця війна доводить правильність гіпотези «А» про те, що юридичні особи Українського народу є носієм суверенітету і єдиним джерелом влади - єдиним, тому що іншого не існує.

Доведена правильність гіпотези «А» означає, що держава у будь-який момент цієї війни може сміливо роздати виборчі бюлетені фермерам, ОСББ та іншим юридичним особам Українського народу і це спрацює, народ України проголосує.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України : Основний Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80?find=1&text=%D1%84%D1%96%D0%B7%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96+%D0%BE%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%B8#Text> (дата звернення: 12.12.2024).
2. Про громадянство України: Закон України від 18 січня 2001 р. № 2235-III / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text> (дата звернення: 12.12.2024).
3. Колодій О.А. Конституційно-правовий статус Українського народу: дис. ... д. ю. н.: 12.00.02. Київ, 2021. 520 с. URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/9805947b-68df-4073-b242-c91197eada7b/content> (дата звернення: 12.12.2024).
4. Branovytskyi V. Regarding the discussion about the coexistence of people's and other forms of ownership on natural objects. *Administrative Law and Process*. 2020, № 3 (30). P. 53–68. DOI: <https://doi.org/10.17721/2227-796X>. 2020.3.05 (дата звернення: 12.12.2024).
5. Костяшкін І.О., Бригінець О.О. Принцип рівності суб'єктів права власності на землю: проблеми правового забезпечення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2021. № 65. С. 194–200. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.65.35> (дата звернення: 12.12.2024).
6. Висновок Конституційного Суду України від 13 грудня 2019 р. № 5-в/2019 / Конституційний Суд України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005v710-19#Text> (дата звернення: 12.12.2024).

7. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV: станом на 27.04.2024 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 12.12.2024).
8. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань: Закон України від 15 травня 2003 р. № 755-IV: станом на 15.11.2024 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text> (дата звернення: 12.12.2024).
9. Про Державний реєстр виборців: Закон України від 22 лютого 2007 р. № 698-V: станом на 31.12.2023 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-16#Text> (дата звернення: 12.12.2024).
10. Про Центральну виборчу комісію: Закон України від 30 червня 2004 р. № 1932-IV: станом на 01.01.2024 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-15#Text> (дата звернення: 12.12.2024).
11. Про фермерське господарство: Закон України від 19 червня 2003 р. № 973-IV: станом на 15.11.2024 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text> (дата звернення: 12.12.2024).
12. Виборчий кодекс України: Закон України від 19 грудня 2019 р. № 396-IX: станом на 31.12.2023 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text> (дата звернення: 12.12.2024).
13. Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку: Закон України від 29 листопада 2001 р. № 2866-III: станом на 10.11.2023 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-14#Text> (дата звернення: 12.12.2024).
14. Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021–2026 роки: Указ Президента України від 27 вересня 2021 р. № 487/2021: станом на 27.09.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021#Text> (дата звернення: 12.12.2024).
15. ЦВК ухвалила рішення про часткове відновлення функціонування Державного реєстру виборців. *Центральна виборча комісія*: офіційний веб-сайт. 2023. 22 грудня. URL: <https://www.cvk.gov.ua/novini/tsvk-uhvalila-rishennya-pro-chastkove-vidnovlennya-funktsionuvannya-derzhavnogo-reiestru-vibortsiv.html> (дата звернення: 12.12.2024).
16. Щодо інформації про відновлення функціонування ДРВ. *Центральна виборча комісія*: офіційний веб-сайт. 2024. 30 вересня. URL: <https://www.cvk.gov.ua/novini/shhodo-informatsii-pro-vidnovlennya-funktsionuvannya-drv.html> (дата звернення: 12.12.2024).
17. Безкоштовний пошук відомостей у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб підприємців та громадських формувань / Міністерство юстиції України. URL: <https://usr.minjust.gov.ua/content/free-search> (дата звернення: 12.12.2024).
18. Україна продовжує боронитися на всіх фронтах. *Урядовий портал*: веб-сайт. 2022. 04 квітня. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minyust-ukrayina-prodovzhuye-boronitися-na-vsikh-frontah-zahishchayuchi-u-tomu-chisli-j-sferu-derzhreystraciyi-prav-na-neruhomist-i-biznesu> (дата звернення: 12.12.2024).
19. Деякі питання державної реєстрації та функціонування єдиних та державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції, в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 06 березня 2022 р. № 209: станом на 03.09.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/209-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 12.12.2024).